

A nyárfarák problémáival kapcsolatban szerzett tapasztalatok a Román Népköztársaságban

SZILÁGYI LÁSZLÓ

A faanyagellátás szempontjából a nyárfafélék rendkívül fontos szerephez jutottak. A nyárfakultúra kiterjesztése és a nyárfatermesztés eredményessége érdekében azonban több alapvető problémát kell megoldani. Ilyen megoldásra váró alaprobléma a nyárfarák nevezetű betegség. E probléma megoldása érdekében az egyes országok nagy erőfeszítéseket tesznek és szoros kapcsolatot tartanak fenn egymással az elért eredmények és tapasztalatok kicserélése érdekében. Ilyen kapcsolat kiépítését célozta a *Magyar Népköztársaság és a Román Népköztársaság között megkötött szerződés*, amely szerződés értelmében 1960. április 27-től 1960. május 7-ig mint szakértő a nyárfarákkal kapcsolatban helyszíni vizsgálatokat végeztem a romániai kartársakkal együtt a romániai nyárasokban. A vizsgálatok során szerzett tapasztalatok és megállapítások nemcsak a Román Népköztársaság erdőszete számára hasznosak, hanem számunkra is. E tapasztalatok az alábbiakban foglalhatók röviden össze.

A nyárfarák betegség a Román Népköztársaságban is megvan. A nyárfarák kórokozói közül határozottan megállapítottuk a *Pseudomonas syringae* f. sp. *populea* és a *Dothichiza populea* jelenlétét. Továbbá a sűrű állományokban sokszor igen nagymértékben fellépő *Cytospora* sp.-eket is. A nyárfarák fellépését egymástól igen távol eső helyeken (Fetesti, Arges, Cetate) tapasztaltuk. E tényből az a következtetés vonható le, hogy a nyárfarák ma már nagy területen elterjedt a Román Népköztársaságban is. A nyárfarák fellépését kiváló növekedésű, a hazai nyárfa-fatermestábla szerint I—II. termőhelyi osztályba tartozó állományokban tapasztaltuk. A *Pseudomonas syringae* f. sp. *populea* által okozott nyárfarák több helyen erős mértékben lépett fel. E kórokozó által előidézett rákos sebekről a kéreg — a korábbi hazai tapasztalatokkal megegyezően — a sebkialakulás után kb. 5—8 év múlva lepusztul és a sebek napvilágra kerülnek. E nyitott sebeken keresztül azután a xilophag gombák (*Trametes gallica*, *Pholiota* sp.-k stb.) telepednek meg a gesztben. A külső bejárás során továbbá vizsgáltuk, hogy az egyes fajták milyen ellenállóképességgel bírnak a betegséggel szemben. A vizsgálatok során a nyárfarákkal szemben rezisztens fajtának bizonyul a *Papulus deltoides virginiana* „cetate” néven nyilvántartott fajta. A *P. deltoides virginiana* „cetate” állományokban csupán a *Cytospora* sp.-ek léptek fel az elnyomott ágakon sokszor igen nagymértékben, mivel az állományok sűrűek voltak. E nyárfajtának a nyárfarákkal szembeni rezisztenciáját több helyen volt alkalmunk tapasztalni. Előfordult, hogy a *P. deltoides virginiana* „cetate” állomány mellett *P. nigra* állomány állt ritka állásban. Ebben az állományban a nyárfarák-károsítás igen erős mértékű volt, minek következtében egyes faegyedek már elpusztultak. Ugyanakkor a *P. deltoides virginiana* „cetate” állományban nem lépett fel a nyárfarák. Még a legsűrűbb részekben sem. A fiatalabb *P. deltoides virginiana* „cetate” telepítések is mentesek voltak a rákosodástól. Az idősebb *P. deltoides virginiana* „cetate” állományokban azonban a *Phleomyces passerini* nevű tetű lépett fel. A fák kérge, ahol a tetű megtelepedett, elhalt, le-

hámolt és ennek következtében a fa elszáradt. Tárgyilagos megítélés szerint a tetű probléma talán még súlyosabb kérdés lesz, mint a nyárfarák problémája, mivel az ellenük való védekezés nehéz. A legsajnálatosabb az, hogy károsítását a nyárfarákkal szemben ellenálló *P. deltoides virginiana* állományokban találtuk.

A *Dothichiza populea* károsítását is több helyen tapasztaltuk. Erős fertőzést találtunk fiatal *P. marilandica* és *P. regenerata* „celei” telepítésekben. Ilyen állomány mellett közvetlenül *P. deltoides virginiana* „cetate” állomány van (Garcov). Az állomány nagyon sűrű. E fajtát itt is rezisztensnek találtuk a nyárfarákkal szemben. Ebben az állományban sem lépett fel a nyárfarák. Csupán az elnyomott ágakon jelentek meg a *Cytospora* sp.-ek és erős ágelszáradást okoztak.

A *Cytospora* sp.-ek fellépését a sűrű állományokban mindenütt tapasztaltuk. E károsítók itt is gyengeségi parazitaként viselkednek és a sűrű állás következtében elnyomott ágakat pusztítják el. Amíg a nyárfarákot mind a sűrű, mind a ritka állományokban egyaránt megtaláltuk, a *Cytospora* sp.-ek károsítása azonban kifejezetten csak a sűrű állományokban fordult elő.

A baktérium- és gombakárosítók mellett komoly problémaként jelentkeznek még a rovarkárosítók is. A *Phleomyzus passerini* tetűről már korábban megemlékeztem. Nagy probléma még az utóbbi időben nagymértékben elszaporodott *Saperda populnea*, továbbá a *S. carcharias* is. A nagymértékben fellépett *Saperda populnea* ellen a múlt évben vegyi védekezést alkalmaztak repülőgépről. A károsítás ma már nem látszik olyan nagymértékűnek, mint korábbi években volt.

Összefoglalva a szerzett tapasztalatokat, megállapíthatjuk: a nyárfarák probléma a Román Népköztársaságban is az eredményes nyárfatermesztés egyik alapproblémája. A nyárfarákkal szemben a legmegfelelőbb védekezési mód az immunis és a rezisztens fajok, ill. fajták kiszelektálása, ill. kinemesítése és azok telepítése. Az állományok tág hálózatba való telepítése, ill. az állományok erős áterdölése a nyárfarákkal szemben fogékony fajták esetében csupán a *Cytospora* sp.-ek károsítását kapcsolja ki. A vegyi védekezés sem vezet biztos eredményre, mivel a fertőzések idején, késő ősszel és kora tavasszal tartós esőzés van. Azzal azonban, hogy a nyárfarák probléma megoldásához elengedhetetlenül szükséges rezisztens fajokat, ill. fajtákat kiszelektáltuk, ill. kinemesítettük, még nem oldottuk meg teljesen a nyárfakultúra erdővédelmi problémáit. Fokozott figyelmet kell fordítani a rovarkárosítókra, mert a romániai tapasztalatok, de már a korábbi hazai tapasztalatok szerint is, komoly károsító sokra számíthatunk. A *Phleomyzus passerini* hazánk faunájában is megtalálható. Elterjedése, amely a nyárfakultúra fokozatos kiterjesztésével nálunk is várható, komoly problémát okozhat. Ezért ezzel a károsítóval már előre behatóan kell foglalkozni. Úgyisintén komolyan kell foglalkozni a *Saperda populnea*, a *S. carcharias* károsítókkal is, mert ezek fellépése egyes helyeken ma már hazánkban is aggodalomra adhat okot.

